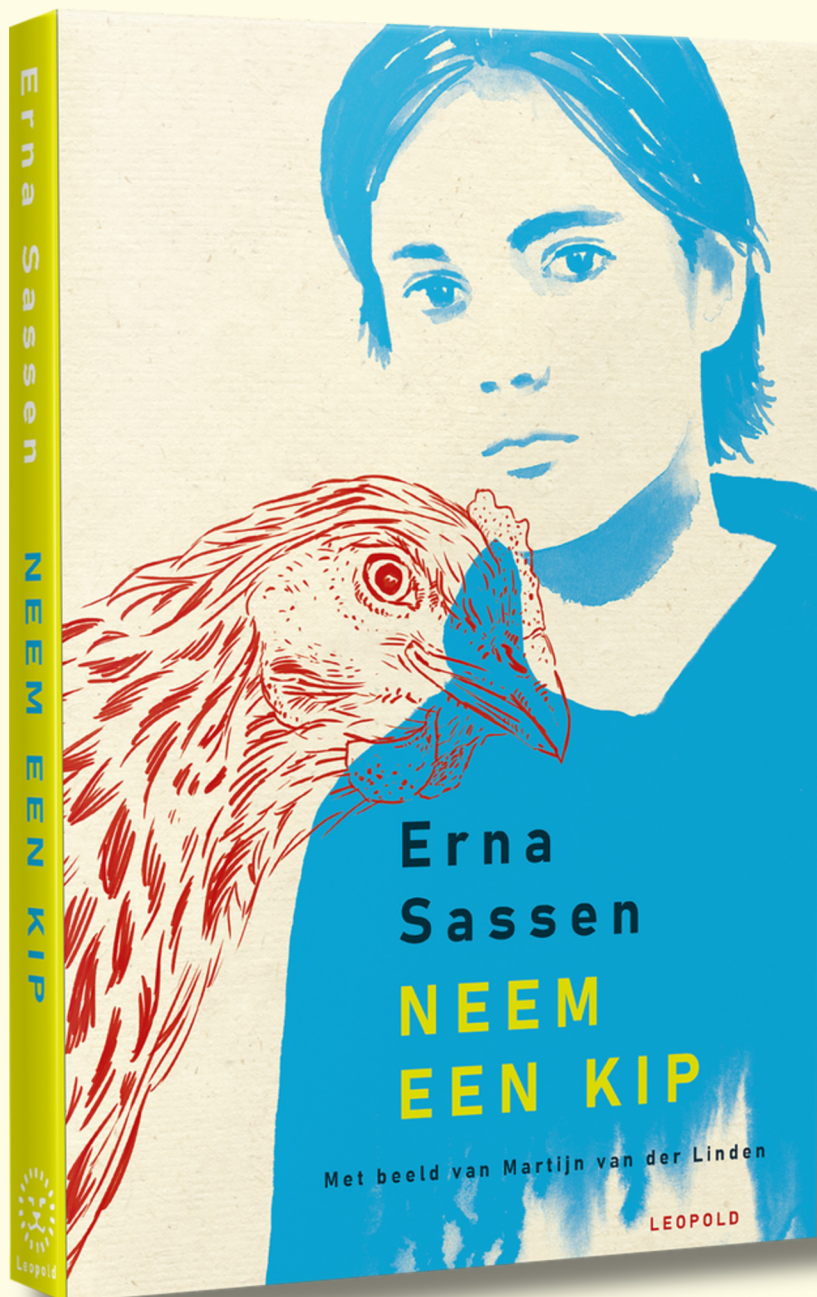

LESBRIEF

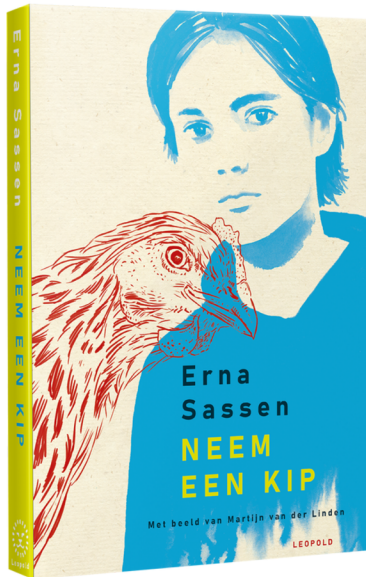
Midden- en bovenbouw middelbare school
Leeftijd: 14-18 jaar | Tekst: Marije van der Schaaf

Leopold

kinder
boeken.nl

Introductie

NEEM EEN KIP - ERNA SASSEN | ILLUSTRATIES: MARTIJN VAN DER LINDEN | ISBN 9789025888206 | €17,99

Joshua's relatie met Lindsey loopt niet helemaal zoals Joshua denkt dat een relatie zou moeten lopen. Als Lindsey bij de introductiedagen van de dansacademie haar gedroomde danspartner Jeremy ontmoet, wordt Joshua verteerd door jaloezie, ook al is hij volgens Lindsey gay. Jeremy is in alles 'hetzelfde' als Lindsey, dus wat gaat haar ervan weerhouden iets met hem te beginnen?

Sinds het eindexamen zit Joshua sowieso niet zo lekker in zijn vel; hij mist zijn klasgenoten uit 4 vmbo en hun vrolijke chaos. En dan belt Zivan, zijn vroegere soulmate die tegenwoordig in Irak woont bij haar man en schoonouders, met pijnlijk nieuws.

- Vertel dat jullie aan de slag gaan met opdrachten rondom het boek *Neem een kip* van Erna Sassen. Dit is het zelfstandig te lezen vervolg op de eerdere jeugdromans *Zonder titel* en *Neem nooit een beste vriend*. Wie kent deze boeken en kan er iets over vertellen?
- Laat het omslag van het boek zien. Wat vinden de leerlingen van het omslag? Waar denken ze dat het boek over gaat? Wat voor rol zou de kip kunnen spelen in het verhaal? En waar zou de titel naar verwijzen?
- Lees dan de flaptekst voor. Dit is een fragment uit het boek. Krijgen de leerlingen hiermee een indruk van waar het verhaal over gaat? Maakt de flaptekst nieuwsgierig? Waarom zou de uitgever ervoor hebben gekozen om een citaat uit het boek te gebruiken, en geen 'verhaaltje' over de inhoud, zoals je meestal ziet?
- Schets een beeld van het verhaal:
 - Centraal staat de nu 18-jarige Joshua, die vanuit de ik-persoon op een directe en persoonlijke manier vertelt wat er in hem omgaat en wat hij meemaakt. Wat hij denkt komt niet altijd overeen met wat hij hardop zegt tegen zijn vrienden en ouders.
 - Thema's die in het verhaal centraal staan zijn vriendschap, mentale gezondheid, seksualiteit, jaloezie, discriminatie en de zoektocht naar jezelf. Het verhaal speelt rondom de tweede lockdown tijdens de coronapandemie en bevat verwijzingen naar gebeurtenissen als de moord op Peter R. de Vries en de inval van Rusland in de Oekraïne.
 - Bijzonder in het boek zijn de vele tekeningen van Martijn van der Linden, die Joshua's tekentalent illustreren.
- Lees eventueel het volgende citaat uit een recensie van *Zonder titel* voor om de leerlingen een beeld te geven van de schrijfstijl van de auteur. Deze recensie is van Jaap Friso, van Jaapleest.nl:
'Weinig auteurs kunnen zich zo in de gedachten van jongeren verplaatsen als Erna Sassen. Haar taal is rauw en direct maar tegelijk kwetsbaar en humoristisch. De dialogen zijn krachtig en de monologues intérieurement van Joshua meeslepend en overtuigend. (...)'
 - Wie van de leerlingen kan vertellen wat een monologue intérieurement is? Maakt dit citaat de leerlingen nieuwsgierig naar dit boek? Wat voor beeld hebben ze nu van het verhaal?

Leopold

kinder
boeken.nl

Gesprek over thema's uit het boek

Belangrijke thema's in het verhaal zijn seksualiteit, onzekerheid, jaloezie en mentale gezondheid. Kies een of twee van deze thema's om met de leerlingen over in gesprek te gaan. Laat de keuze afhangen van wat het best aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen in de klas.

Thema 1: Seksualiteit en onzekerheid

Joshua zit niet lekker in zijn vel. Hij heeft het niet naar zijn zin op zijn nieuwe school, zijn oma is overleden en tussen hem en Lindsey loopt het niet lekker. Joshua ontdekt namelijk dat Lindsey niet zo van seks geniet als zij. Hij wil graag met haar naar bed omdat hij haar aantrekkelijk vindt, maar voor Lindsey gaat de seks om iets anders. Lees p. 52-56 voor.

- Hoe beleeft Lindsey de seks met Joshua? (Voor Lindsey is het vooral een bevestiging dat ze voor hem de moeite waard is.) Wat vinden de leerlingen hiervan?
- Hoe interpreteert Joshua dit? Wie kan uitleggen waarom hij zo boos wordt? Hoe zouden de leerlingen zich voelen als ze in Joshua's schoenen stonden?

Lees p. 60-62 voor, waarin Joshua zijn vriend Sergio om raad vraagt over zijn relatie met Lindsey. En lees p. 66-68 voor (tot: 'Kon wel janken'), waar Joshua zijn vriend Dylan om raad vraagt.

- Waarom denkt Joshua dat hij Lindsey zal kwijtraken aan de dansacademie?
- Waarom denkt Joshua erover om het uit te maken met Lindsey?
- Wie kan uitleggen waardoor Joshua onzeker wordt over zijn relatie met Lindsey?
- Welk advies zouden de leerlingen voor Joshua hebben?

Thema 2: Mentale gezondheid

Omdat Joshua niet goed weet wat hij wil met zijn leven, gaat hij samen met Sergio de havo voor volwassenen doen. Maar hij is daar niet op zijn plek en gaat uiteindelijk helemaal niet meer naar school. Hij lijkt voor Joshua alsof zijn vrienden allemaal een doel in hun leven hebben, terwijl hij alleen nog maar in bed ligt en zichzelf een loser voelt. Lees p. 187-192 voor.

- Joshua wil graag iets doen waar de wereld wat aan heeft. Wie herkent het gevoel dat je iets voor de wereld wilt betekenen? Moet je daarvoor milieuwetenschapper worden of kun je dat ook op een andere manier doen? Wat vinden de leerlingen een nuttig beroep?
- Iedereen heeft weleens het gevoel dat alle mensen om je heen een doel in het leven lijken te hebben behalve jij. Wat zou je een ander adviseren die daarmee worstelt? Moet je per se een doel in je leven hebben om gelukkig te zijn?
- Joshua's moeder adviseert hem om eerst iets te gaan doen wat hij goed kan of leuk vindt. Wat vinden de leerlingen van dat advies? Wat zouden zij Joshua adviseren te doen? Schrijf de tips van de leerlingen op het bord. Gebruik deze tips bij de verwerkingsopdracht over mentale gezondheid verderop in deze lesbrief.

Illustratie: Martijn van der Linden
Uit *Neem een kip* p. 7

Thema 3: Jaloezie en relaties

Op de dansacademie heeft Lindsey het naar haar zin. Lees p. 92-95 voor.

- Waarom is Joshua jaloers terwijl het juist zo goed gaat met Lindsey? Wat vinden de leerlingen daarvan? Wie herkent dat het moeilijk kan zijn om een ander iets fijns te gunnen als je zelf niet lekker in je vel zit? Wie herkent dat niet?
- Laat de leerlingen omschrijven hoe Joshua naar zijn relatie met Lindsey kijkt. Wat vinden ze daarvan? Begrijpen ze de gedachtegang van Joshua?
- Welk advies zouden ze voor Joshua hebben?

Illustratie: Martijn van der Linden
Uit *Neem een kip* p. 24

Lees p. 121-124 voor. Joshua heeft een telefoongesprek met zijn beste vriendin Zivan, die op haar zestiende is uitgehuwelijkt aan haar neef en in Irak woont. Wanneer hij hoort dat Zivan een zoontje van anderhalf heeft, is hij onmiddellijk jaloers.

- Op wie is hij jaloers en waarom?
- Kunnen de leerlingen zich voorstellen dat Joshua jaloers is? Laat enkele leerlingen hun antwoord toelichten?
- Op welke manier had Joshua kunnen reageren?

Verwerkingsopdrachten

Discussie over de zeven vinkjes

Lees pagina 11-17 voor, over de zeven vinkjes. Wie van de leerlingen had hier al eens van gehoord? Hierbij gaat het om eigenschappen die je als persoon de beste en de meeste kansen geven in je leven. Hoe meer van deze eigenschappen je kunt 'afvinken', hoe meer je privileges (voorrechten) je hebt in de samenleving. Ze laten de ongelijkheid zien tussen mensen in Nederland. Joshua heeft vijf van deze vinkjes bij zijn geboorte meegekregen, zoals hij zelf zegt.

'Als je:

✓ man bent

✓ wit

en

✓ hetero

✓ minstens één ouder hebt die in Nederland is geboren

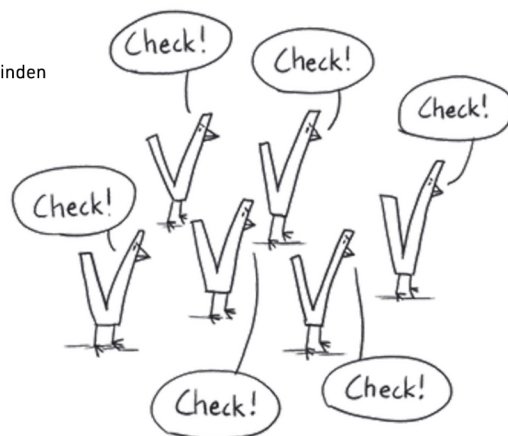
✓ minstens één ouder die óf rijk is, óf hoogopgeleid

✓ een vwo- of gymnasiumdiploma hebt

en

✓ een diploma hebt van de universiteit,
dan heb je ze alle zeven' (p. 14).

Illustratie: Martijn van der Linden
Uit *Neem een kip* p. 20

Achtergrond: Het idee achter dit concept van de journalist Joris Luyendijk is dat het vooral de witte, hoopopgeleide, heteroseksuele mannen zijn die het voor het zeggen hebben in Nederland. Dit is een kleine groep Nederlanders die als enigen niet weten hoe kansenongelijkheid voelt. Zij hebben een ander beeld van de wereld dan mensen die wel regelmatig met uitsluiting en discriminatie te maken hebben.

- Laat de leerlingen voor zichzelf bedenken hoeveel vinkjes ze hebben. Wat zegt dit over hun positie in de maatschappij, denken ze?
- Sergio heeft volgens Joshua maar één vinkje (die van man), maar Sergio is van plan zich op te werken tot zes-vinker. Gaat dit lukken?
- Als Joshua zegt dat hij bij zijn geboorte vijf vinkjes heeft gekregen, reageert Sergio met: 'Gast! Als jij er vijf hebt, dan heb ik er minstens tien!' (p. 15). Wat bedoelt hij hiermee?
- Wat denken de leerlingen dat belangrijker is om succes te hebben in het leven: veel vinkjes hebben of een levensinstelling zoals die van Sergio?
- Verdeel de klas in twee groepen en laat ze discussiëren over de volgende stelling: 'Je persoonlijkheid en de manier waarop je in het leven staat, hebben meer invloed op je kans op succes dan het aantal vinkjes dat je hebt.' De ene helft van de klas bedenkt argumenten vóór de stelling, de andere helft bedenkt argumenten tegen de stelling.
- Laat de leerlingen tot slot extra vinkjes bedenken die leiden tot meer kansen in de samenleving. Ook Joshua zelf heeft nagedacht over deze vraag, lees daarvoor p. 306 voor.

Leopold

kinder
boeken.nl

Schrijfo opdracht: overdrijving

Lees p. 56-58 voor (tot aan de eerste witregel), waarin Joshua vertelt over de kampeervakantie met zijn vader. Toon de tekst ook op het digibord, gebruik daarvoor het werkblad aan het eind van deze lesbrief.

- Laat de leerlingen tijdens het voorlezen letten op het stijlmiddel dat de auteur gebruikt om de tekst humoristisch te maken (overdrijving, ofwel het stijlfiguur hyperbool). Laat ze tijdens het luisteren voorbeelden van die overdrijving opschrijven.
- Wijs op het digibord op de manier waarop in de tekst de gedachtestroom van Joshua wordt weergegeven (met verschillende fontgroottes, cursivering en tekst tussen haakjes).
- Laat ze vervolgens zelf aan de slag gaan met een tekst waarin ze een ergernis met behulp van hyperbolen beschrijven. Dit kan een ergernis zijn over een situatie of over hun eigen ouders of een bekende. Eventueel kunnen ze hun tekst op dezelfde manier vormgeven als Joshua dat doet (met cursivering, opmerkingen tussen haakjes e.d.).
- Vraag na afloop welke leerlingen hun tekst willen voorlezen aan de rest van de klas.

Zelfportret

Het enige vak waar Joshua plezier aan beleeft op de vavo, is beeldende kunst. Maar hij worstelt gedurende het hele boek met de opdracht om een zelfportret te maken. Hij is niet blij met hoe hij zichzelf ziet, en daarom lukt het niet om naar zichzelf te kijken.

Hij probeert het wel: hij tekent dode (p. 7) en zieke mussen (p. 10), een portret van zijn overleden oma (p. 36), een zelfportret opgebouwd uit de vinkjes waaruit hij bestaat (p. 129) en zichzelf als Frida Kahlo (p. 270). Uiteindelijk wordt zijn zelfportret een tekening van de mensen die het meest voor hem betekenen: Zivan, Alan, Sergio, Lindsey en Dylan (p.304-305).

- Wat zegt dit zelfportret over Joshua en de ontwikkeling die hij in het boek heeft doorgemaakt?
- Laat de leerlingen een mindmap[EB1] [MvdS2] maken over de eigenschappen die hun identiteit bepalen. Van die woorden maken ze vervolgens een geschreven kunstwerk zoals op p. 129. Dit kan in de vorm van een zelfportret, zoals op p. 129, of in de vorm van voorwerp dat voor hen van grote betekenis is.

Illustratie: Martijn van der Linden
Uit *Neem een kip* p. 129

Lieve-brievenbieb

Joshua worstelt met doelloosheid, somberheid en liefdesverdriet. Deze gevoelens zullen voor iedereen van tijd tot tijd herkenbaar zijn, ook voor veel middelbareschoolleerlingen. Wat is er dan fijner dan dat iemand je gevoelens ziet en herkent, je een hart onder de riem steekt, je een goed advies geeft of je gewoon even laat lachen?

Laat de leerlingen een lieve-brievenbieb maken. Ze kunnen een van de adviezen voor Joshua die nog op het bord staan uitwerken tot een opbeurende brief of advies. Ze kunnen ook een grappige anekdote schrijven om iemand op te vrolijken, moet te geven om een belangrijke beslissing te nemen of mee te voelen met iemands irritatie of frustratie over een willekeurig onderwerp. Wie het lastig vindt om een brief te schrijven, kan een kastje van bijvoorbeeld karton in elkaar knutselen of posters maken om andere leerlingen te attenderen op de komst van de lieve-brievenbieb in de school.

Tip: Voer deze opdracht eventueel uit in de week van de mentale gezondheid (elk jaar in de eerste of tweede week van juni) of Mental Health Day (jaarlijks rond 10 oktober).

Alternatieve boekenpitch

Het omslag van een boek is het eerste wat je ziet. Het is ook een marketinginstrument. Met het coverbeeld, de titel en de flaptekst probeert de uitgever je nieuwsgierig te maken naar het boek en je over te halen om het boek te lezen.

Dit boek heeft, afgaand op de flaptekst, een raadselachtige titel: Neem een kip. Lees daarom als toelichting op de titel p. 263-267 voor. Zivan is een tijdje in Nederland met haar zoontje Alan om te herstellen van haar depressie, en woont in een woonwagen bij Joshua's vader in de tuin. Omdat Alan van kippen houdt, besluit Joshua een kip voor hem te kopen.

- Wie kan uitleggen waarom voor de titel Neem een kip is gekozen?
- De leerlingen weten door de verschillende voorgelezen fragmenten nu meer over de inhoud van het boek. Welke alternatieve titel zouden ze kunnen bedenken? En wat voor coverbeeld zou daarbij passen?
- Laat de leerlingen een alternatief omslag voor het boek ontwerpen. Welk beeld zouden ze willen opnemen (dit mag een illustratie uit het binnenwerk zijn of een eigen ontwerp), welke alternatieve titel zouden ze kiezen en welke flaptekst hoort daarbij? Laat de leerlingen in groepjes aan de slag gaan en hun eindresultaat presenteren in een pitch van 1 minuut.

Illustratie: Martijn van der Linden
Uit *Neem een kip* p. 294

Afsluiting

De leerlingen hebben nu een paar hoofdstukken uit *Neem een kip* gelezen of voorgelezen gekregen. Kijk terug naar het citaat uit de recensie van *Zonder titel* uit de introductie van deze lesbrief.

‘Weinig auteurs kunnen zich zo in de gedachten van jongeren verplaatsen als Erna Sassen. Haar taal is rauw en direct maar tegelijk kwetsbaar en humoristisch. De dialogen zijn krachtig en de monologues intérieures van Joshua meeslepend en overtuigend. (...)’

Zijn de leerlingen het eens met Jaap Friso? Laat ze hun antwoord toelichten en daarbij iets zeggen over het taalgebruik en de schrijfstijl van Erna Sassen, de dialogen en de weergave van de gedachtewereld van Joshua.

Bijlage: p. 56-57 en deel van p. 58 uit *Neem een kip*

Auteur: Erna Sassen | Illustraties: Martijn van der Linden

12

Daarna gingen mijn vader en ik een week op vakantie. Omdat hij van mij de auto weg moet doen. Een diesel. Dus dan weet je genoeg. Ik heb er heel erg lang over moeten zeuren. 'Wel eens van het milieu gehoord, pap?' vroeg ik hem dadelijks. 'Nee nog nooit.'

Wacht.

Ik moet even iets RECTIFICEREN (ook Latijn).

Het was allang geen diesel meer. Mijn vader heeft zijn vieze Volvo jaren geleden om laten bouwen naar LPG, iets waar hij heel trots op was. Maar LPG wordt gemaakt van aardgas en aardolie¹², dus het is ook een fossiele brandstof minder vervuilend dan benzine of diesel, maar alsnog.

Ik had al honderd keer tegen hem gezegd: 'Neem een ELEKTRISCHE auto als je zo nodig een auto moet.' Zelfs Leo had zijn auto ingeruild.

'Leo heeft geld. En al die accu's zijn ook heel slecht voor het milieu,'¹³ was zijn slappe verweer.

¹² Na raffinage van aardgas en aardolie om precies te zijn.

¹³ Lithiumwinning in de zoutmeren van Chili bijvoorbeeld, zorgt voor verstoring van het ecosysteem daar.

Denk ik ook bijna.

Maar ik probeer te geloven dat het een vorm van milde dementie is, of van krankzinnig optimisme ('misschien lukt het me deze keer wél zonder oorverdovend lawaai te maken').

Op de een of andere manier krijgt mijn vader het altijd weer voor elkaar om die ene appel die hij dagelijks naar binnen knarst precies te plannen op het moment dat hij met mij in de auto stapt. Dus dan moet ik hap voor hap die hele fokking appel mee- en doormaken. Dan heeft-ie de hele dag in zijn eentje op zijn werkkamer achter zijn computer gezeten; tijd zat voor een appeltje of een worteltje zou je denken; maar juist op het moment dat hij met mij naar het milieuplein rijdt omdat ik hem moet helpen met het tuinafval of zo, begint hij aan zijn exercitie.

Vandaar. Voorwaarden.

'Dan neem je een abonnement op elektrische deel-auto's. Of EEN TREINABONNEMENT.' Ook zeker honderd keer gezegd.

Hij ging hem wegdoen.

Maar als tegenprestatie verwachtte hij van mij dat ik dan nog één keer met hem op vakantie ging. 'Eén weekje maar. Kamperen in Normandië. Waar het niet heet is en niet druk.'

Zonder auto kon hij niet meer kamperen.

Mijn vader houdt van 'luxe' kamperen, dus met een tentje op de fiets is voor hem geen optie.

Bij *luxueus kamperen* denkt een normaal mens aan een volledig ingerichte yurt met een ijskast, een kachel en een jacuzzi voor de deur, maar mijn vader bedoelt: kamperen in zijn fossiele klapkar. Zo'n aftandse vouwwagen uit de voormalige DDR waar een normaal mens zich kapot voor schaamt. 'Maar je hoeft niet op de grond te slapen!'

Klopt. Er zitten twee aparte tweepersoonsbedden in.

En je kan er recht op in staan. En hij heeft een 'keuken'.

Dus ik stemde toe. Onder een aantal voorwaarden waarvan de belangrijkste was:

'GEEN APPELS, RAUWE WORTELS, NOTEN OF HARDE SNOEPJES IN DE AUTO OF DE TENT!'

'Deal.'

Mijn vader heeft een heel slecht gevoel voor timing.

Hij weet, of hij zou inmiddels heel goed kunnen weten, dat ik een probleem heb met mijn zintuigen. Daar valt best mee te leven, ik loop bijvoorbeeld altijd even weg als hij een zak noten gaat wegknagen of, erger, chips.

Maar.

Mijn vader.

Je zou kunnen denken dat hij het erom doet.

LESBRIEF *NEEM EEN KIP*

Midden- en bovenbouw middelbare school
Leeftijd: 14-18 jaar | Tekst: Marije van der Schaaf

Leopold

kinder
boeken.nl